

הדף הירושלמי לפרשת השבוע

פרשת שלח לך

מעלות בני וסן סימון / מאת: טליה זיסקין (ייעוץ אקדמי: ד"ר ראובן גפני)

בקשר על חומרת המצב והורה לסגת. ההיערכות לנסיגה כללה סלקציה של הפצועים. אברהם קלר החובש נאלץ למיין את הנפגעים, ולבחור על פי חומרת הפציעה, את מי לקחת ואת מי להשאיר. כדי לוודא שהפצועים לא יפלו חיים בידי האויב והיו נתונים לפגיעה ואפילו השחתה שלהם, הוחלט לערוך מעין 'מצדה בירושלים', ולפוצץ את המנזר על הפצועים שבו. הנסיגה והפיצוץ נקבעו ל-13:00 בצהריים. הכוח היה מוכן בלב כבד למשימה. בעוד הערבים הגבירו לחצם על המנזר הנצור, נכנס לפעולה בני מרשק, תלש את התחבושת שכיסתה את פיו וחזר ושין באוזני חבריו: **יצחק [יצחק שדה, אבי הפלמ"ח] נוהג לומר שאם יורד עליך גשם, יורד גשם גם על השכן שלך. אם כוחותינו שלנו תשים ואנו עומדים על סף משבר - כזה הוא המצב גם אצל הערבים! אמנם הם רבים מאיתנו, אך מאז ומתמיד ידענו כי אנו איתנים מהם! אם נחזיק מעמד עוד קצת, סופם להשבר!** (הקרב על המנזר, אריה חשביה, עמ' 85). הניסיונות להחזיר את מכשיר הקשר לפעולה, על מנת לתאם את הנסיגה עם אש מסייעת ולוודא שאין שינוי בהחלטות הפיקוד, נמשכו כל העת. כמה דקות אחרי הזמן המיועד, הצליח הקשר לתקן את מכשיר הקשר כשמתוכו החלו לבקוע קולות המעדכנים על היחלשות הכוחות הערביים וקולו של יוספילה טבנקין המבהיר שאין אישור לנסיגה.

מידע זה, יחד עם מילות החיזוק של בני מרשק, הכניסו רוח חדשה בלוחמים, והללו חזרו לעמדותיהם והגבירו את האש. הלוחמים הערבים היחידים שעוד נותרו נכנעו מהר והמנזר נכבש. כוחות הפלמ"ח המשיכו לקטמון וחודש הקשר עם השכונות היהודיות של דרום העיר. חיילי גדוד הפורצים של הפלמ"ח היו אלה שפרצו את שער ציון כמה שבועות לאחר מכן על מנת לחבור לתושבי הרובע היהודי הנצור שבין החומות. גם שם השמיע בני מרשק לחיילים דברים מעוררים כדי לחזק אותם בלחימתם. השביל והמדרגות העולות להר ציון נקראים 'מעלות בני' על שמו, ומנציחים בירושלים את דמותו כמנהיג מעודד, מחזק, ממריץ ומניע לפעולה.

פרשת השבוע נפתחת בסיפור המרגלים. ראשי בני ישראל, נציגי השבטים, יצאו לתור את הארץ ובחזרתם ריפו את ידי העם בתארים את כוחו של העם בארץ ואת הערים הבצורות המצויות בה. כלב ויהושע שניהם מנסים להשמיע קול אחר, אך עשרת נציגי השבטים האחרים מסכמים ואומרים **לא נוכל לעלות אל-העם, כי-חזק הוא מפנו: ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה, אל-בני ישראל לאמר, הארץ אשר עברנו בה לתור אתה, ארץ אכלת יושביה הוא, וכל-העם אשר-ראינו בתוכה, אנשי מדות: ושם ראינו את-הנפילים בני ענק-מן-הנפילים, ונהי בעינינו כחגבים, וכן היינו בעיניהם** (במדבר יג, לא-לג). דברי המרגלים מחלישים את העם, והם מבקשים לשוב מצרימה משום שנרתעו.

כמה כוח יש למנהיג? מנהיגים יכולים להשפיע ולעודד, לשמש דוגמה אישית לקפיצה אל הלא נודע ולדחוף מאחור. אך מנגד, הם יכולים גם להפחיד, להחליש ולהדביק את העם בחששותיהם.

דמות מיוחדת של מנהיג שנודעה בהרמת מורל הלוחמים במלחמת העצמאות, בכלל זה במערכה הקשה והמתירה על ירושלים, הייתה בני מרשק. הוא עלה לארץ מרוסיה בשנת התצ"ט (1929), ובשנת התש"א (1941), בהיותו בן 35, התגייס לפלמ"ח. כחלק מהלחימה על ירושלים במלחמת העצמאות פעל כ'פוליטרוק' - קצין החינוך והאידיאולוגיה של הגדוד הרביעי בפלמ"ח, ובתפקידו עודד את הלוחמים כשהוא נושא נאומים כדי לרומם את רוח הלחימה, את המורל ואת תחושת צדקת הדרך.

ירושלים, על חזיתותיה השונות, הייתה אחד ממוקדי הקרבות המרכזיים במלחמת העצמאות. קרבות אלה נמשכו כשנה, מפריצת המלחמה למחרת ההכרזה על תכנית החלוקה בכ"ט בנובמבר (1947) ועד הסכמי שביתת הנשק בחורף התש"ט (1949).

גם בדרום העיר הייתה לחימה. השכונות היהודיות של דרום העיר - קריית שמואל, מקור חיים, תלפיות וארנונה - שכנו בסמוך לשכונות הערביות טלביה, קטמון ובקעה, ובזמן מלחמת העצמאות היו לא מעט תקריות בין השכונות. לוחמים ערבים, מתנדבים עיראקיים וכפריים, התנקמו במנזר סן סימון השוכן על גבעה רמה הצופה על דרום העיר וערכו התקפות חוזרות ונשונות על תושבי השכונות. החשש מניתוק השכונות הדרומיות מהעיר היהודית, הביא לקרב קשה בסביבות המנזר. בכ' בניסן התש"ח (29.4.18) בשעות הבוקר המוקדמות, הצליח כוח של הגדוד הרביעי של הפלמ"ח לכבוש את המנזר. ההצלחה לא ארכה זמן רב, ועד מהרה החלו הכוחות הערביים שבבתים הסמוכים להפציץ את המנזר. לוחמים רבים נפגעו, ובחלקם כבר היה מאוחר מדי לטפל. השאלה שעלתה הייתה - האם לסגת בשלב זה או לנסות להילחם עד הסוף. יוספילה טבנקין, מפקד גדוד הפורצים, הגדוד הרביעי של הפלמ"ח, שמע

היבטים להעמקה

- חישוב על מצבים נוספים שבהם מנהיגים עוררו את אנשיהם. נסו לאפיין כל מצב.